

HANDIKAPP FÖRBUNDEN

Sundbyberg 2016-06-28

Dnr.nr: Ku2016/00504/D

Vår referens: Sofia Karlsson

Mottagarens adress:
ku.remissvar@regeringska
nsliet.se

Remissvar: Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Handikappförbunden är en samarbetsorganisation för 39 funktionshinderförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt intressepolitiska arbete grundar sig på mänskliga rättigheter.

Vi har i bedömningen av utredningen framför allt tittat på hur förslagen förhåller sig till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Över lag är utredningens förslag bra, och vi ställer oss bakom dem. Det handlar bland annat om hur man kan stärka civilsamhällets möjligheter att påverka samhället och hur vår verksamhet kan underlättas.

Vi har bara ett fåtal synpunkter på hur förslagen ytterligare skulle kunna skärpas. Det handlar om kraven på samråd för statliga myndigheter (kapitel 4.1.4, 5.1.2 och 4.2.1), hur mångfalden inom organisationerna kan förbättras (kapitel 4.3.2) samt hur socialförsäkringen fungerar när det gäller ideell verksamhet (kapitel 5.2.6).

Krav på statliga myndigheter (kapitel 4.1.4 och 5.1.2)

Utredningen föreslår att statliga myndigheter årligen ska rapportera de kontakter och samråd som myndigheten haft med det civila samhället (kapitel 4.1.4). Man föreslår även att det i myndighetsförordningens text om samarbete med andra, görs ett

tillägg om att detta även omfattar det civila samhällets organisationer (kapitel 5.1.2).

I och med ratificeringen av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning finns redan idag krav på samråd med de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning (artikel 4:3).

I praktiken finns dock stora variationer. Vissa myndigheter och andra offentliga aktörer har sett nyttan av att i förväg bolla idéer och planer med dem som berörs. Andra ignorerar helt sonika detta krav. Att på olika sätt påverka detta beslut är svårt. Regeringen ställer till exempel ogärna krav, i till exempel i regleringsbrev, på sådant som redan är reglerat i lag. Det innebär att vissa myndigheter år efter år struntar i att samråda med funktionshinderrörelsen. Trots konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, trots existerande lagstiftning och ibland till och med trots att de är en av 22 prioriterade myndigheter för funktionshinderpolitiken.

En annan förekommande metod är att myndigheten själv väljer ut de personer som de vill ha med i sina samråd. Dessa personer har inte valts av någon organisation, och har därmed ingen demokratisk bas i rörelsen och därmed ingen skyldighet att representera alla eller åiterrapportera. Det innebär att de inte uppfyller konventionens skrivelse om att samråd ska ske med de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning.

Det finns också stora skillnader i kvalitet i samråden. Vissa myndigheter och organisationer nyttjar effektivt föreningarnas kunskaper. Andra erbjuder pliktskyldigt samråd, för att lagen kräver det, utan att de leder till några egentliga förändringar. På engelska används begreppet "tokenism" för den typen av möten, det vill säga en symbolisk åtgärd utan reella effekter.

Handikappförbunden ställer sig bakom förslaget om att lyfta det civila samhällets organisationer i myndighetsförordningen (kapitel 5.1.2). Handikappförbunden anser dock, utifrån våra erfarenheter, att förslaget behöver kompletteras med någon form av kontrollmekanism och att bristande följsamhet får konsekvenser.

Handikappförbunden ställer sig bakom förslaget om ett krav på rapportering av kontakter och samråd (kapitel 4.1.4). Vi tror att det kan bidra till en ökad aktivitet från myndigheternas sida. Handikappförbunden anser dock att denna rapportering måste

kompletteras med regelbundna utvärderingar kring kvaliteten i samråden, genom intervjuer med de berörda föreningarna. Slutligen är det viktigt att i ett sådant förslag också lyfta kravet på att föreningarna och deras representanter ska ges rimlig ersättning för resor och den tid de lägger ned på dessa samråd.

Kunskapsbrist i det offentliga (kapitel 4.2.1)

Utredningen föreslår att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor får i uppdrag att arbeta med kompetenshöjande insatser gentemot statliga myndigheter. Tanken är att myndigheterna i en sådan utbildning ska få mer kunskap om det civila samhällets villkor.

Handikappförbunden anser att även om Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ansvarar för en sådan utbildning så är det centralt att även organisationerna är delaktiga. Inte minst på grund av att villkoren för olika föreningar varierar oerhört mycket. Bara bland våra 39 medlemsförbund finns en enorm bredd. Det finns förbund med stort eget kapital och därmed möjligheter att erbjuda såväl sin tid som sin kompetens, medan andra utför all sin verksamhet ideellt på sin fritid. Vissa har stor koll på medlemmarnas behov och önskemål och kan effektivt förmedla dessa inom en mängd olika områden. Andra fokuserar på en eller ett par områden, och saknar kunskap kring vad som skulle gagna medlemmarna inom andra områden. Detta kan ibland vara svårt för myndigheterna att förstå, som naturligtvis vill ha svar på sina frågor när de vänder sig till rörelsen.

Handikappförbunden anser att, utöver kunskap om det civila samhällets villkor, behöver de offentliga organisationerna större kunskap kring sina skyldigheter att samråda med det civila samhället.

Mångfald inom organisationerna (kapitel 4.3.2)

I inledningen skriver man: "En förutsättning för civilsamhällets roll i demokratin är att alla människor har möjlighet att engagera sig ideellt." Så är inte alltid fallet idag. Många föreningar har arbetat hårt för att skapa en inkluderande och öppen miljö och kultur i sin organisation. Andra har stora brister.

Artikel 30.5 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning handlar om deltagande i kulturliv, rekreation,

fritidsverksamhet och idrott. Där står det bland annat att konventionsstaterna ska säkerställa att personer med funktionsnedsättning har möjlighet att delta i idrott, rekreation och kultur. Detta är inte alltid så lätt för små föreningar som saknar kunskap om funktionsnedsättningar och resurser för att kunna erbjuda de hjälpmedel eller extra stöd som ibland behövs.

Även när det gäller arbetsgivaransvar, mångfald och rätt till arbete på lika villkor behöver föreningarna stöd och incitament. Idag finns istället regler som hindrar föreningarna att ta ett hållbart arbetsgivaransvar. Arvsfonden ger till exempel bara en dator per heltid, vilket innebär att föreningar som anställer på deltid, till exempel på grund av arbetsträning, själva måste finansiera en stor del av datorerna.

Utredningen föreslår att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ges i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade grupper deltagande, anordna regelbundna konferenser och fördela bidrag för att undanröja hinder.

Handikappförbunden ställer sig bakom förslaget. Vi anser dock att det behövs fler åtgärder. Kommun och stat måste ta en mycket mer aktiv roll i att stötta föreningarna, inte minst vad gäller kunskap kring tillgänglighet. Kommunen har också ett eget ansvar för att göra idrottsanläggningar och andra lokaler för föreningsverksamhet tillgängliga. Finansiärerna behöver se över sina stöd, så att de inte hindrar mångfald. Utöver morötter och information så skulle finansiärer av det civila samhället också kunna ställa krav på att föreningarna i sina medlemsgrupper, på ledande positioner och i sina anställningar också speglar det samhälle som man påstår sig representera. Detta gäller inte minst oss inom funktionshinderrörelsen som har en bra bit kvar innan vi kan kalla oss representativa.

Socialförsäkringen och ideell verksamhet (kapitel 5.2.6)

Utredningen har inte lagt något skarpt förslag här, utan gör istället en bedömning att Försäkringskassans kunskap bör stärkas kring utrymmet i socialförsäkringsbalken att delta i ideell verksamhet, utan att rätten till ersättning påverkas.

Handikappförbunden anser att det är en rättighet att delta i det civila samhället. Denna bedömning bör därför formuleras om till ett

skarpt **förslag** om att Försäkringskassans kunskap om detta ska stärkas.

Att vara aktiv i det civila samhället är en central del i att utöva sina demokratiska rättigheter. Enligt artikel 29 b i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna uppmuntra deltagande i organisationer och sammanslutningar, däribland funktionshinderorganisationer och politiska partier. Att delta i föreningslivet kan också vara ett sätt för den som är sjukskriven, har sjukersättning eller aktivitetsersättning att i egen takt pröva sina möjligheter att utföra olika uppgifter och även att få referenser på kompetenser man besitter.

Övriga förslag i betänkandet

Handikappförbunden har inga synpunkter på de övriga förslagen. Vi ställer oss särskilt positiva till förslagen om att underlätta långsiktig finansiering och förenkla administrationen för civilsamhället.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning hittar ni här:

<http://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionshinder-a4-webboptimerad.pdf>

Med vänlig hälsning

Handikappförbunden

Stig Nyman

Ordförande